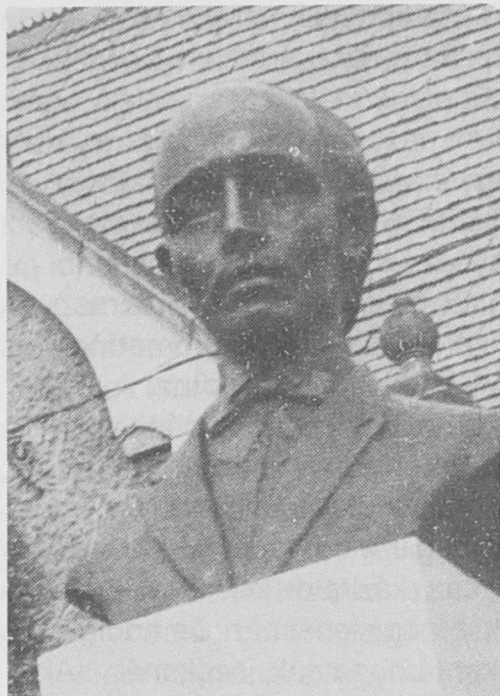

Sipos Domokos gyerekkoporsója

Mese madárfiaimnak

Szevasztok, kisbunkók, novellám kerete *Montvai Attila*: Fotográfia és kultúra (szerzőt, címet nem emelek ki) c. szpíccséből válogatott kisszöveg. Ezt a továbbiakban ne vegyétek figyelembe. Ti. amúgyis kiemelem.

Gyerekkoporsóm attól gyerek, hogy én Kreith Béla mellett kívántam elhelyeztetni füremedt tagjaimat. Júnó, ez a Kreith – Kovács István tanúságtétele szerint – házi bolondként halt meg a dicsői bolondokházában; hatalmas ember, aki mindig csak puliszkát kért ádamosi munkaadótól, mert csak ezzel tudta megtölteni olcsón a hasát; júnó, ez a Kreith hozta létre 1848 múzeumát, s az író valamiképp azt szerette volna elérni hozzátemetésével, az országút mellé, hogy az akkori közvélemény figyelme az író halála révén Kreith Bélára terelődjék s valahogyan az őt igazán megillető helyre tétessék a művelődéstörténetben. Is.

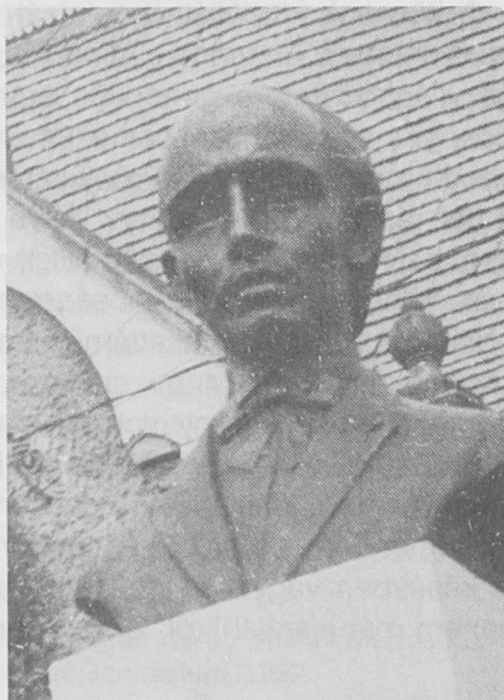
Kisbunkók, szevasztok. Montvai Attila ezt írja:

A fotografikus úton rögzített látvány megjelenésében, tartalmában és külső, a külvilágra utaló jellegzetességeiben egyre távolabb kerül attól a tényleges látványtól, amelynek optikai ekvivalensét rögzíti.

Itt, balra láthatjátok az író szobrát; 1992. október 4-én, egy tündöklő vasárnap délelőttön avatták fel Dicsőszentmártonban, ebben a kisvárosban, amelyről Jókai Mór azt írta volt (állítólag), hogy szentnek se szent, dicsőnek se dicső, s Mártonnak is: csak Marci... Amely arról is híres Erdély-szerte, hogy itt bolondokháza van, magyarabbul: sárgaház.

Ebben a folyamatban nemcsak a külső időbeliségnek, a látvány és a képmás között kialakuló feszültségeknek a kialakulása figyelhető meg, hanem a képnek a „lezáródása”, befelé fordulása is tapasztalható.

Itt alul még egyszer láthatjátok ugyanazt, mert más kép nincs, illetve ha volna, sem illeszthetném e novellinó kereteibe, mert csupán annyit akarok elmesélni nektek (v. néktek, ízlés dolga), hogy volt egyszer egy ilyen nevű író, született 1892. augusztus 4-én, meghalt 1927. december 23-án, járt suliba Nagyenyedre, egyetemre Budapestre, szálla vissza a poklokra, hazajövén újságot szerkesztett, nyomdát igazgatott, könyveket adott ki; de minde-

nekelőtt írt néhány szép novellát, melyek közül *A csoda* és *A templomrabló* ma is döbbenetes erejűek. Ide kérem harmadszor ugyanazt a képet.

Ahogy a képben megtestesülő hírrendszer inkább meghatározhatatlanná, az általánosságokban feloldódva, csak kevesek által ismert tényé alakul, úgy válik a fénykép önmagára utaló, önmagában kiteljesedő vizuális jelenséggé.

Ott láthatod, ha Dicsőben jársz, az unitárius templom előtt. Azért itt, mert a városvezetés nem méltatta köztéri szoborra érdemesnek Sipos Domokost. Sírját az országút mellett meggyalázták, kiégették. Most a köztemető kis dombjának tetején találok meg, amint Dicsőszentmártonból Radnót felé térsz fel a kanyargós aszfalton; sírem-

lékét még a Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság állíttatta 1934-ben, s rajta mindössze ez áll: „*Ne engedelmeskedjete, csak a szeretetnek, csak a szeretetnek.*” Mellesleg jegyzem meg, hogy 1. sírja fölött fenyősor őrzi örök álmát (ugye, milyen pathétikus); 2. Kreith Béla végleg ottmaradt, ahová csöndes bolondként annakidején eltemették.

Ha azt hinnétek, hogy valamiben is igazság vagy valami ehhez hasonló népmesei hülyeség volna, nem tévedtetek. Ez, amit itt előadtam néktek (vagy: nektek, ízlés dolga), kisbunkók, olyan kivétel, amely semmiféle szabályt soha nem fog erősíteni. Sipos Domokos megmaradt csontjait egy gyerekkoporsóban ásták a felhozott síremlék mögé. (Pontosabban: ásta egy sovány bácsi.) Mikor ezt a gyerekkoporsót megláttam, nem tudom, mi a francot éreztem. Mindenesetre olyan rossz volt, mintha egy csecsemőt, mondjuk, az amerikai elnöknek kijáró deckában parentálnának el.

Hogy végülis hol van ez a Dicsőszentmárton? Ugyan, kisbunkóm. Ne akarj mindent előre tudni.

BÖLÖNI DOMOKOS

Dimenziók: az osztályfőnök funkciói

Ha a gyerekek panaszkodnak tanárakra vagy nevelőjükre, esetleg egy kollégával kapcsolatban gondokat vesz észre az osztályfőnök, akkor tehetetlennek érezheti magát, hiszen íratlan szabály, hogy mindezt a gyerekekkel nem szabad megbeszélni. Holott az ember azt érezheti, hogy éppen az a pedagógusi kötelessége, hogy az ilyen konfliktusokat segítse minden résztvevő számára megnyugtatóan rendezni. Hétről-hétre panaszkodott osztályomra egykori kolléganőm, T. néni, és követelte, hogy mint osztályfőnök, tegyek valamit. Beültem néhány órájára, és megértettem a helyzetet. Magam is rettentően untam az órákat, hát még a kamasz fiúk! Ha intézményesen, büntetésekkel lépek fel, akkor semmibe veszem a fiúkat, a valós tényeket, azaz, hogy igazából nehéz ilyen órákon fegyelmezetten viselkedni. Magam is azonosultam volna azzal, amit nem tartok jónak. Mit tehettem? Nem vállaltam a hamis betyárbeccsületet, hanem nyíltan beszéltem osztályommal. Velük vállaltam szövetséget, de nem a tanárnő